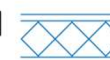

A hagyományos ökológiai tudás hasznosítása a tájtudományban, a vegetáció-ökológiában és a természetvédelemben

MÚZEUM
Podzoboria

Zoboralja
MÚZEUM

Use of traditional ecological knowledge in landscape science, vegetation ecology and landscape conservation

Fehér Sándor, Fehér Pindes Ivett

Fehér Alexander, Fehér Pindesová Iveta

*Faculty of European Studies and Regional Development,
Slovak University of Agriculture in Nitra,
Marianska 10, SK-949 01 Nitra, Slovakia
sandfeher@gmail.com*

Hagyományos ökológiai tudás

Traditional ecological knowledge

- Eredetiség (őshonos)
- Fenntarthatóság
- Szellemi örökség

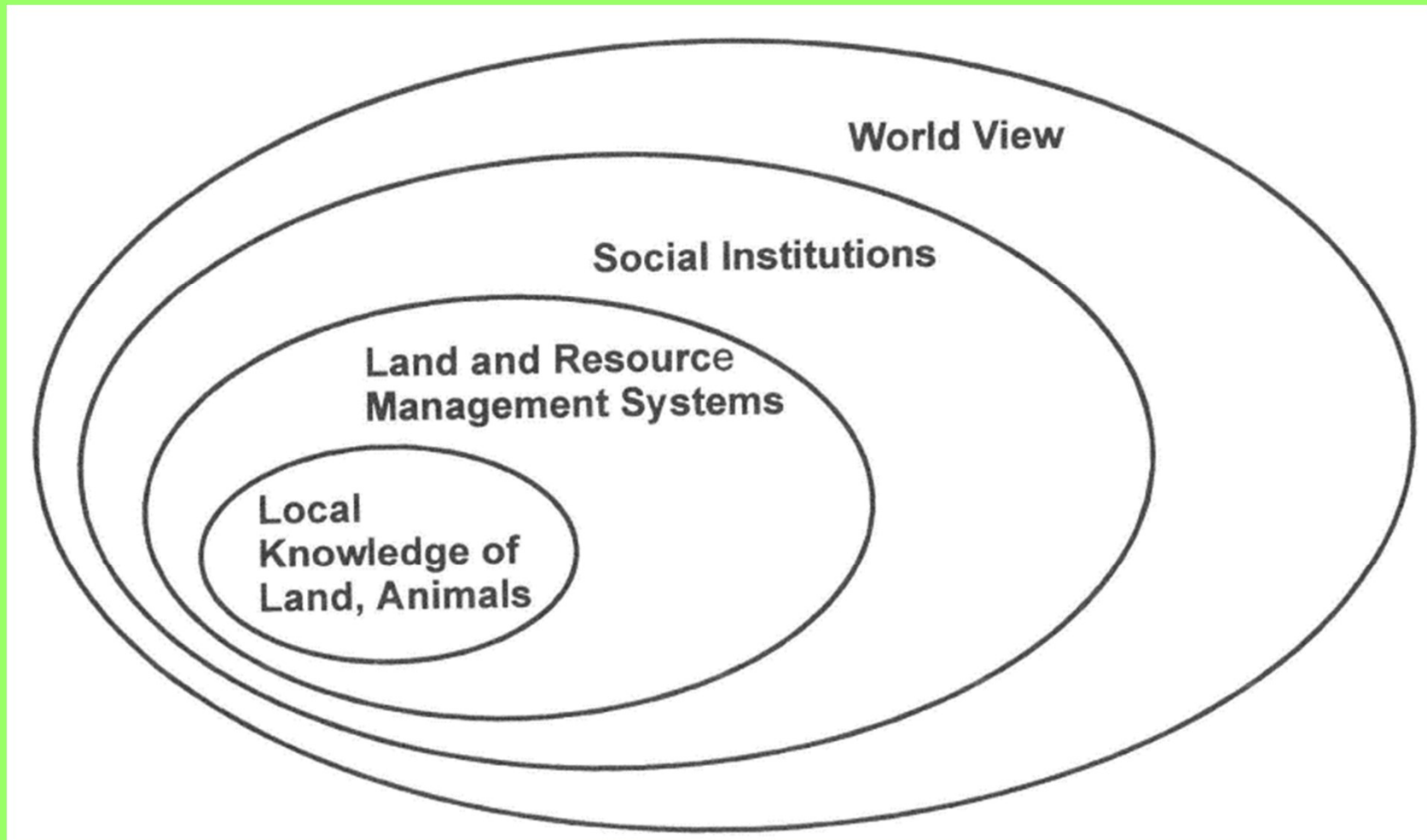
HÖK: felhalmozott **tudás, hit és gyakorlat**, ami folyamatosan alakul ki és nemzedékről nemzedékre továbbadják (Berkes 2000).

- *Originality (aboriginal, indigenous)*
- *Sustainability*
- *Mental richness*

TEK: a cumulative body of knowledge, belief, and practice, evolving by accumulation and handed down through generations (Berkes 2000).

A HÖT elemzésének szintjei

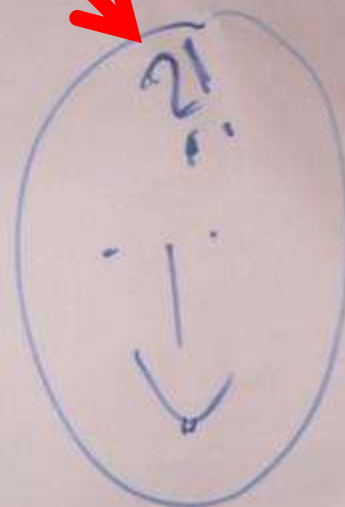
Levels of analysis in TEK

Berkes 1998

bot.
arch.

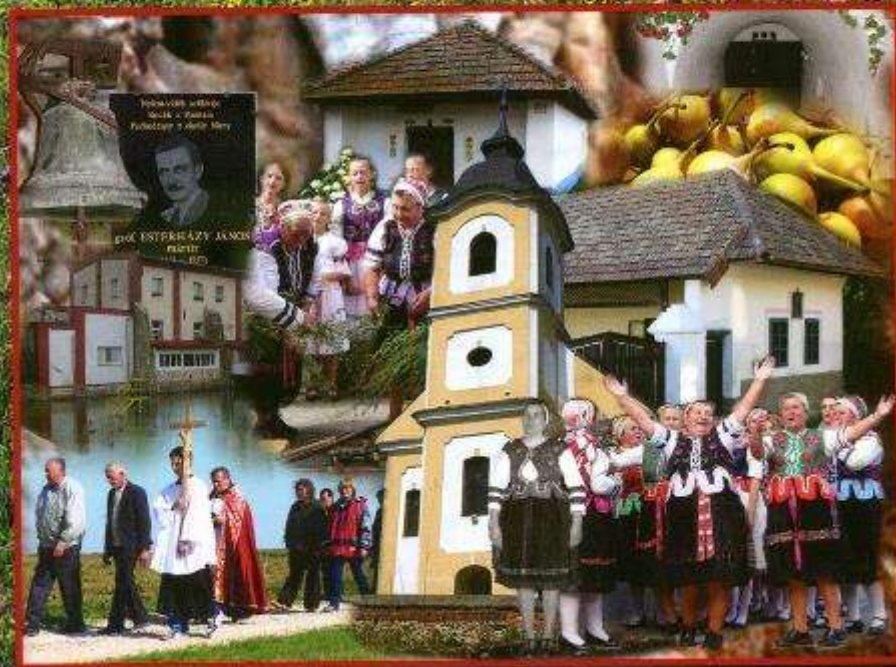

naritás
narity

POGRÁNY ÉRTÉKEI

FALU A ZOBORALJÁN,
AHOL A TERMÉSZET, A TÖRTÉNELEM ÉS
A NÉPI KULTÚRA TALÁLKOZIK

Zoboralja Múzeum

Gyakorlati hasznosítás

Practical utilization

- mezőgazdaság (pásztorkodás stb.)
  - vadászat és halászat,
  - ehető vadon termő növények,
  - meteorológiai jelenségek, klímaváltozás,
  - vízgazdálkodás,
  - eszközök készítése, öltözködés stb.,
  - betegségek gyógyítása,
  - navigáció (tájékozódás),
  - biológiai rendszerek osztályozása.
-
- *agriculture and husbandry,*
  - *hunting and fishing,*
  - *edible wild plants,*
  - *meteorological phenomena, climate change*
  - *water management,*
  - *production of tools, clothing etc.*
  - *medical treatment,*
  - *navigation,*
  - *biological classification systems*

Méhek és darazsak Bees and wasps

csemelyke, csömölyke,
csömölykő, csemélyke,
csömölyke, szömölke,
csömely, csömöly,
vadméhe, vadméh

dongó

Andrenida
e

Bombus
terrestris

Apis mellifera var. *ligustica*

NN (méh,
darázs)

Apis mellifera

vadméh, vadméhe, erdei méh,
réti méh, méh, méhecske

Osmia adunca

méh, méhe, méhecske,
házi méh, méhecske,
rendes méh

méh

Bombus
lapidarius

nádiméh, méh

dongó, földiméh, poszméh,
rendes dongó, csemélyke,
csemelyke, méhecske,
vadméh, cigánydongó

Xylocopa
violacea

cigánydongó,
cigándongó,
dongó, dungó,
dungódarázs,
lúdarázs,
humbárd, darázs

Sphecidae excl. *Sceliphron*
destillatorium

Sceliphron
destillatorium

szalmadarázs,
csinos darázs,
darázs, lúdarázs,
földidarázs (?)

földidarázs

kecskedarázs,
darázs, vaddarázs,
házi darázs, hazai
darázs

Vespa crabro

lódarázs,
lúdarázs

Vespula vulgaris,
Polistes gallicus

Paravespula
germanica

földidarázs,
földidarázs,
darázs, erdei
kecskedarázs,
kecskedarázs

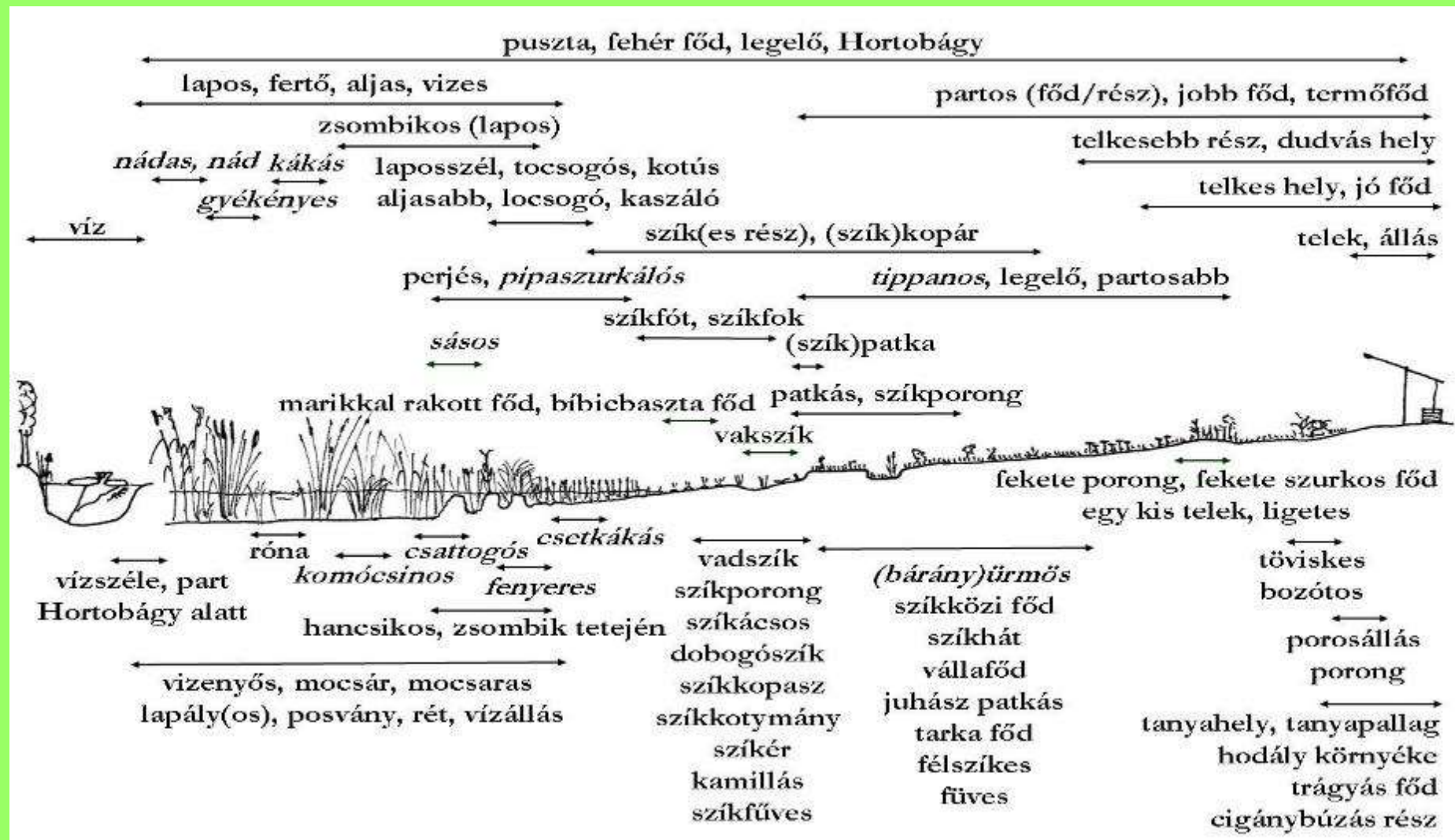
darázs

Ulicsni 2016

Szikesek népi élőhelyei: a mocsaraktól a száraz sztyeppig

Folk habitats in a salt steppe: from marshes to dry steppe

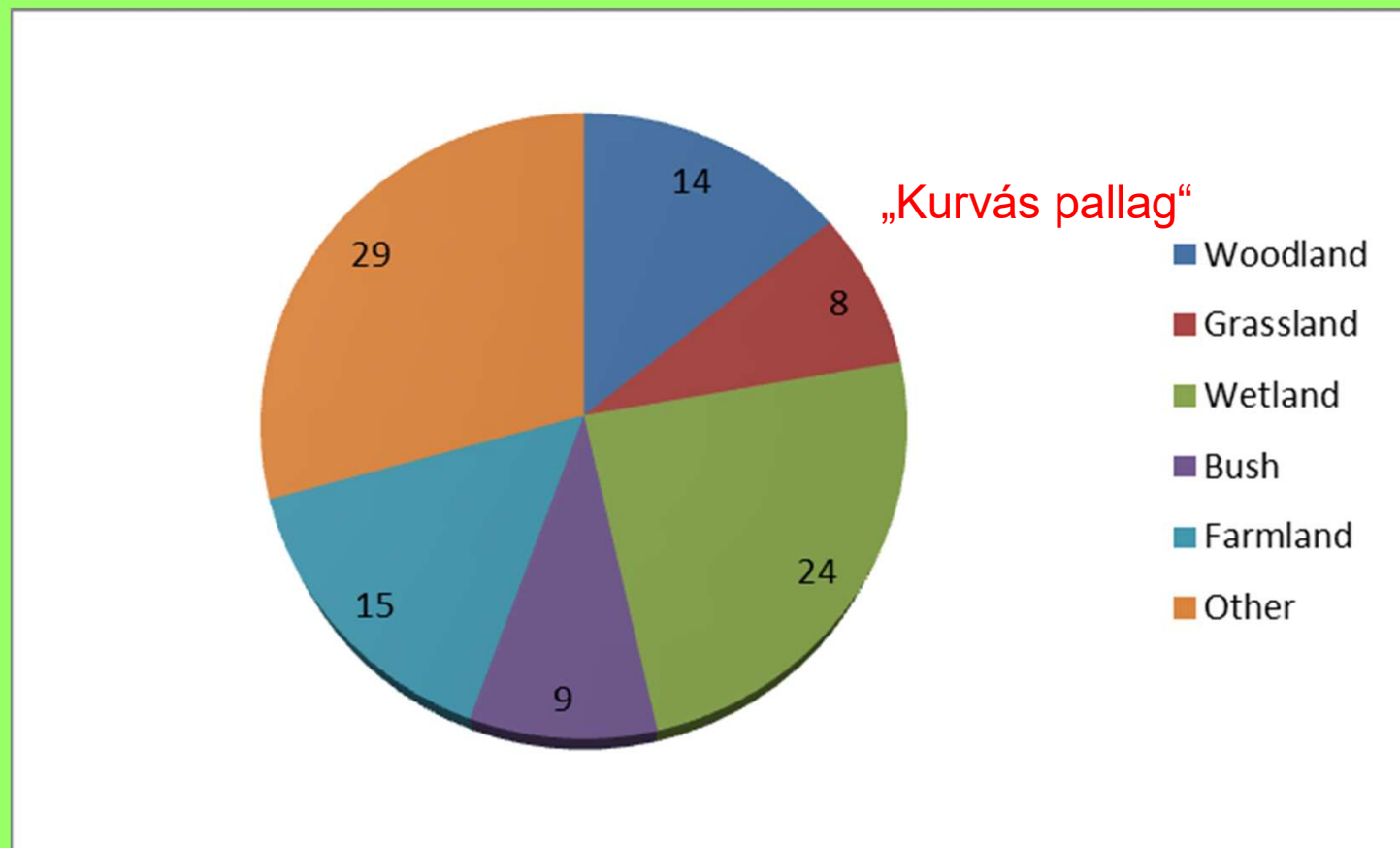

Hagyományos élőhelynevek Zoboralján

(99 élőhelynév 13 községből)

Traditional names of habitats of the Podzoborie region

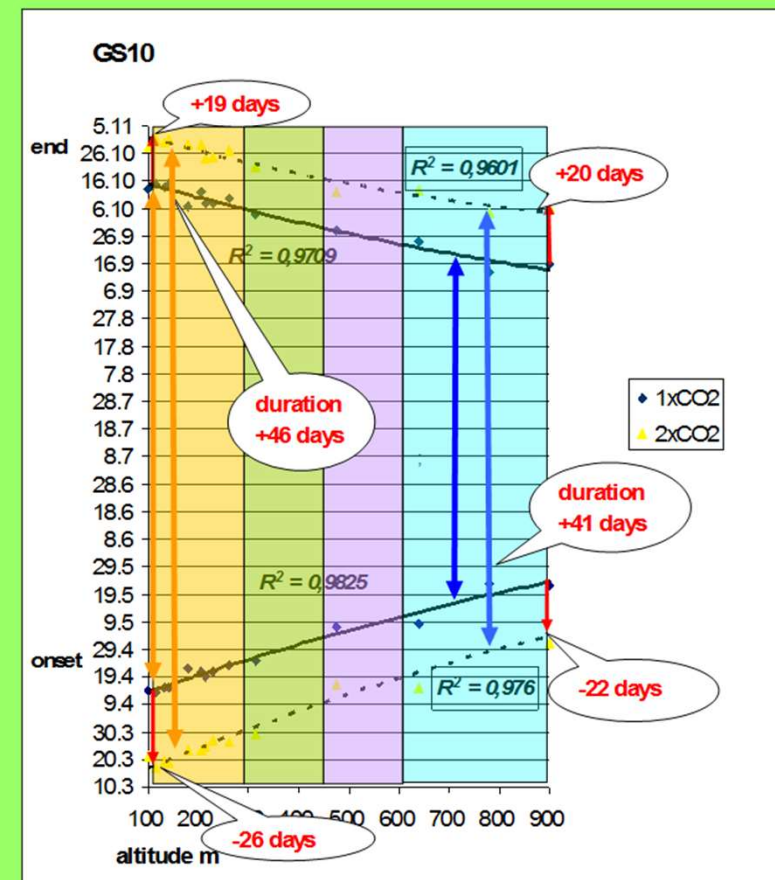
(99 habitat names from 13 villages)

Egészséget, szeretet és sikert hoz május elsején
megcsókolni egy lányt egy virágzó cseresznyefa alatt

*It brings health, love and success to kiss a girl under a
cherry tree on the first of May*

- 1931-1960 Nyitra: a virágzás kezdete:
április 15. (teljes április 20.)
- Azonban most: virágzás kezdete:
április 1.

Nyugati tudomány vs. hagyományos tudás

Western science vs. traditional knowledge

Materialista – szellemi

Objektív és kvantitatív – szubjektív és kvalitatív

Akadémiai és írott terjesztés – szóbeli közvetítés
nemzedékről nemzedékre

Materialist – spiritual

Objective and quantitative – subjective and qualitative

*Academic and literate transmission – passed on orally
from one generation to the next*

(Fulvio Mazzocchi)

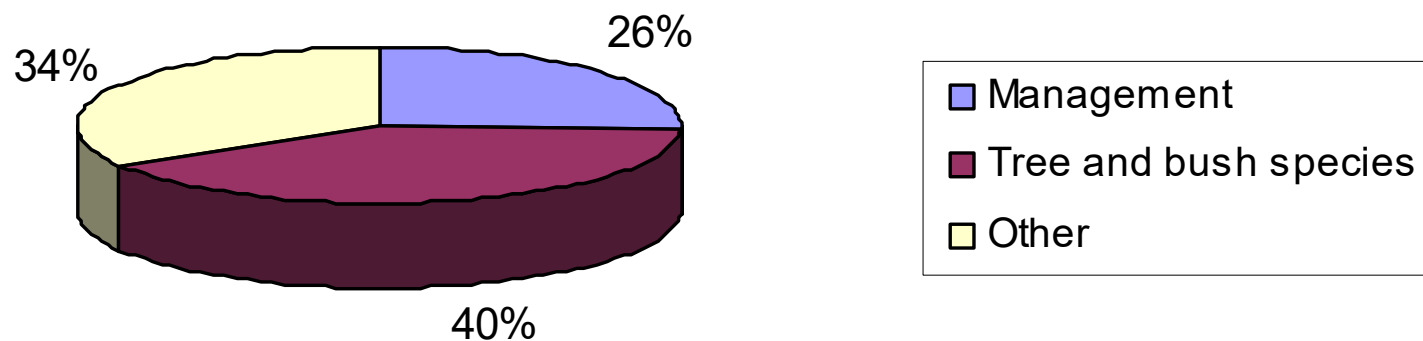

Erdők: földrajzi nevek

760 név a nyitrai régióban (12.-20. sz.)

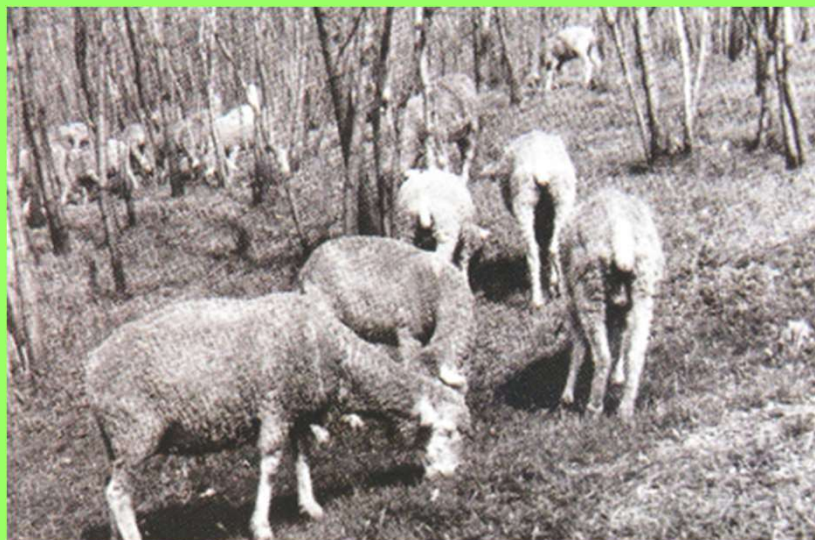
Woodland: geographical names

760 names of Nitra region (12.-20. cent.)

1763: "*virgultum: chrást, chrástina, hússč, husté mjsto prútowe*")

Nagyszombat
1579/1583
Trnava 1579/1583

Nyitra 1670
Nitra 1670

Nyitra 18. sz. (?)
Nitra 18. cent. (?)

Pográny 19. sz.
Pohranice 19. cent.

Gímes (19. sz.)
Jelenec (19. century)

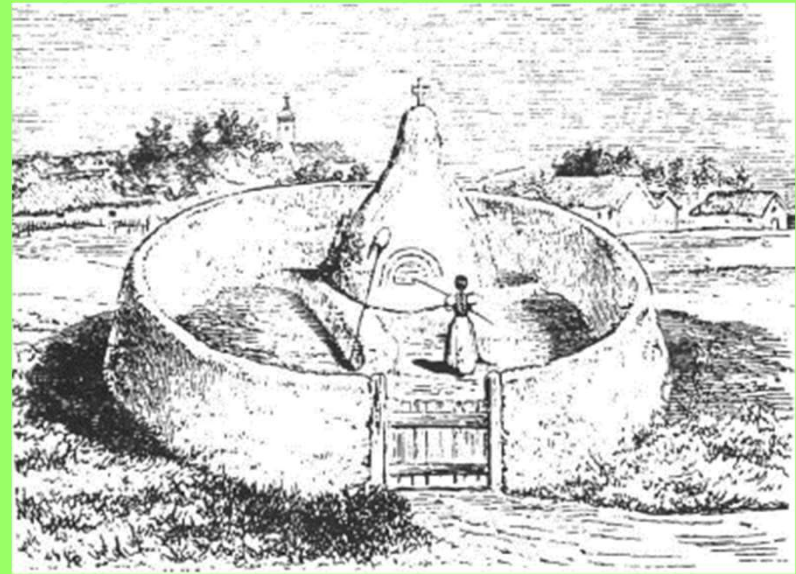
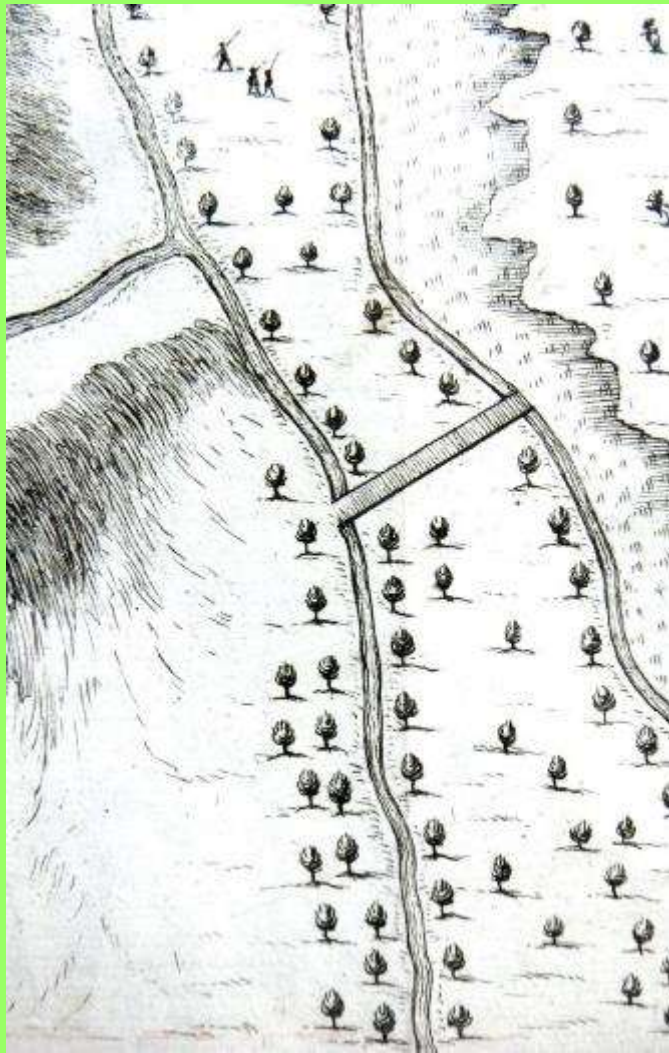

Egyházkarcsán 1262-ben: "*per manus hominum silva nemorata de glandibus seminando fuerit procreata*". **Az egyik legrégebbi adat Európában.**
In Kostolné Kračany from 1262 ("*per manus hominum silva nemorata de glandibus seminando fuerit procreata*"). **This record is one of the oldest in Europe.**

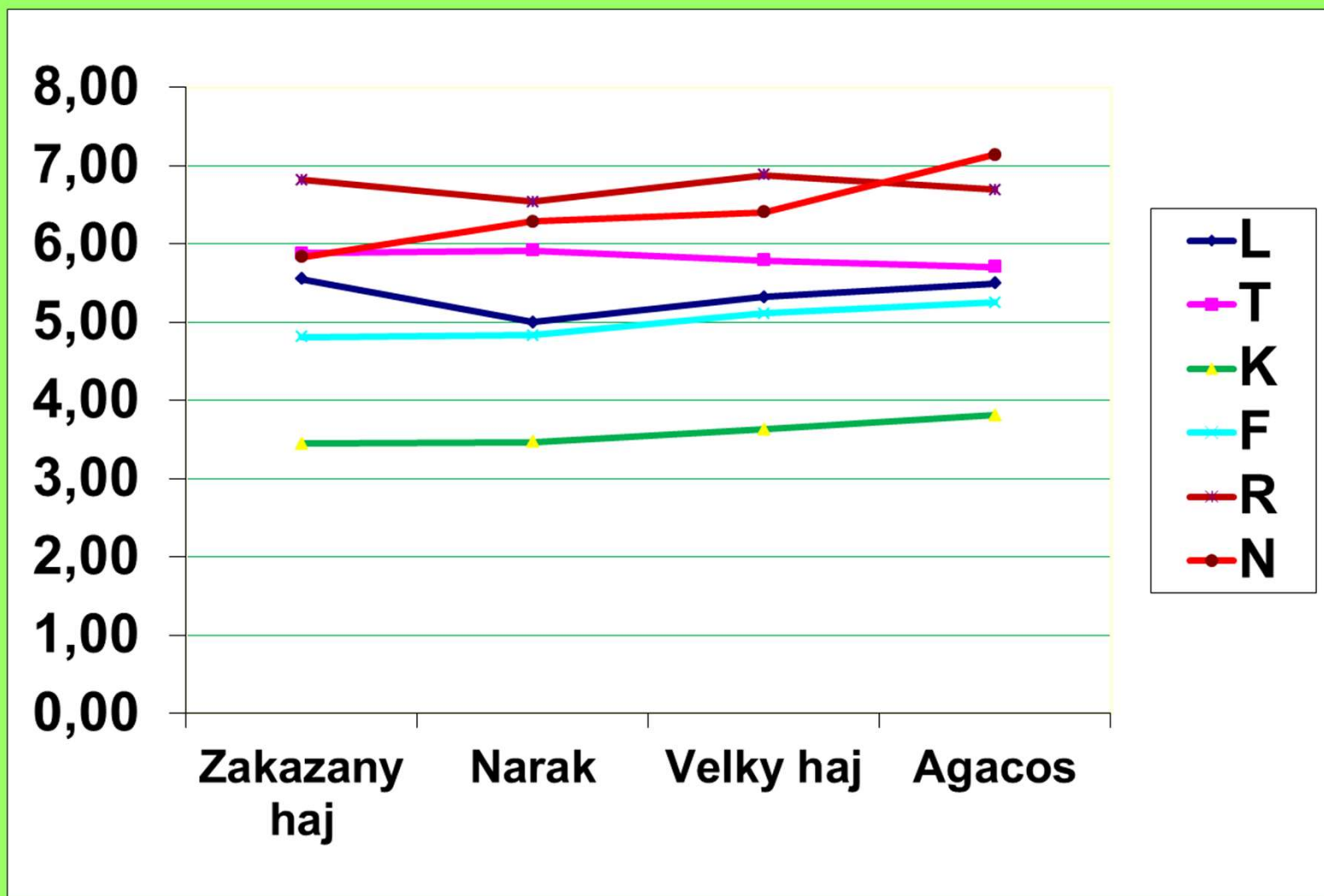

Ártéri erdők

Alluvial forests

Külterjes hasznosítás
Extensive use

Belterjes hasznosítás
Intensive use

Sarjasztott NATURA 2000 élőhelyek
NATURA 2000 habitats under coppice management

- Pannonic woods with *Quercus petraea* and *Carpinus betulus* 91G0*,
- Pannonian woods with *Quercus pubescens* 91H0*,
- Euro-Siberian steppe woods with *Quercus* spp. 91I0*,
- Pannonian-Balkan turkey oak-sessile oak forests 91M0,
- *Galio-Carpinetum* oak-hornbeam forests 9170,
- ***Tilio-Acerion* forests on slopes, screes and ravin 9180***,
- *Luzulo-Fagetum* beech forests 9110,
- *Asperulo-Fagetum* beech forests 9130,
- Medio-European subalpine beech woods with *Acer* and *Rumex arifolius* 9140,
- Medio-European limestone beech forests (*Cephalanthero-Fagion*) 9150.

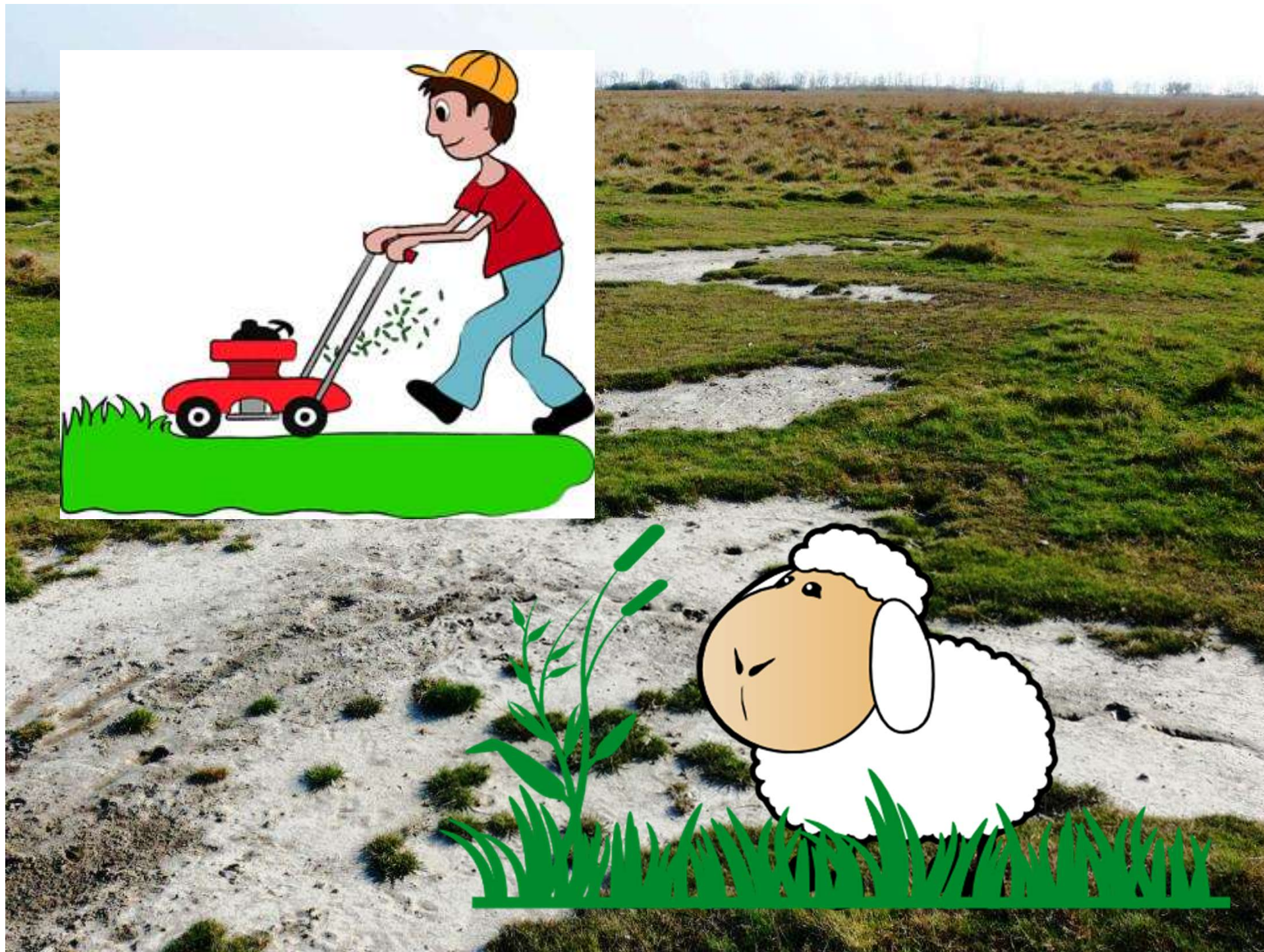
„Európai“ fajvédelem „European“ species conservation

- Pannonic woods with *Quercus petraea* and *Carpinus betulus*: *Cerambyx cerdo*
- Pannonian woods with *Quercus pubescens*: *Himantoglossum adriaticum*, *Cerambyx cerdo*, *Rhinolophus euryale*
- Euro-Siberian steppe woods with *Quercus* spp.: *Cerambyx cerdo*, *Rhinolophus euryale*
- Pannonian-Balkanic turkey oak-sessile oak forests: *Myotis bechsteinii*
- *Luzulo-Fagetum* beech forests: *Rosalia alpina*, *Barbastella barbastellus*
- *Asperulo-Fagetum* beech forests: *Cyclamen fatrense*, *Rosalia alpina*, *Barbastella barbastellus*, *Ursus arctos*, *Canis lupus*
- Medio-European subalpine beech woods with *Acer* and *Rumex arifolius*: *Pholidoptera transsylvanica*, *Lynx lynx*
- Medio-European limestone beech forests (*Cephalanthero-Fagion*): *Cypripedium calceolus*, *Cerambyx cerdo*

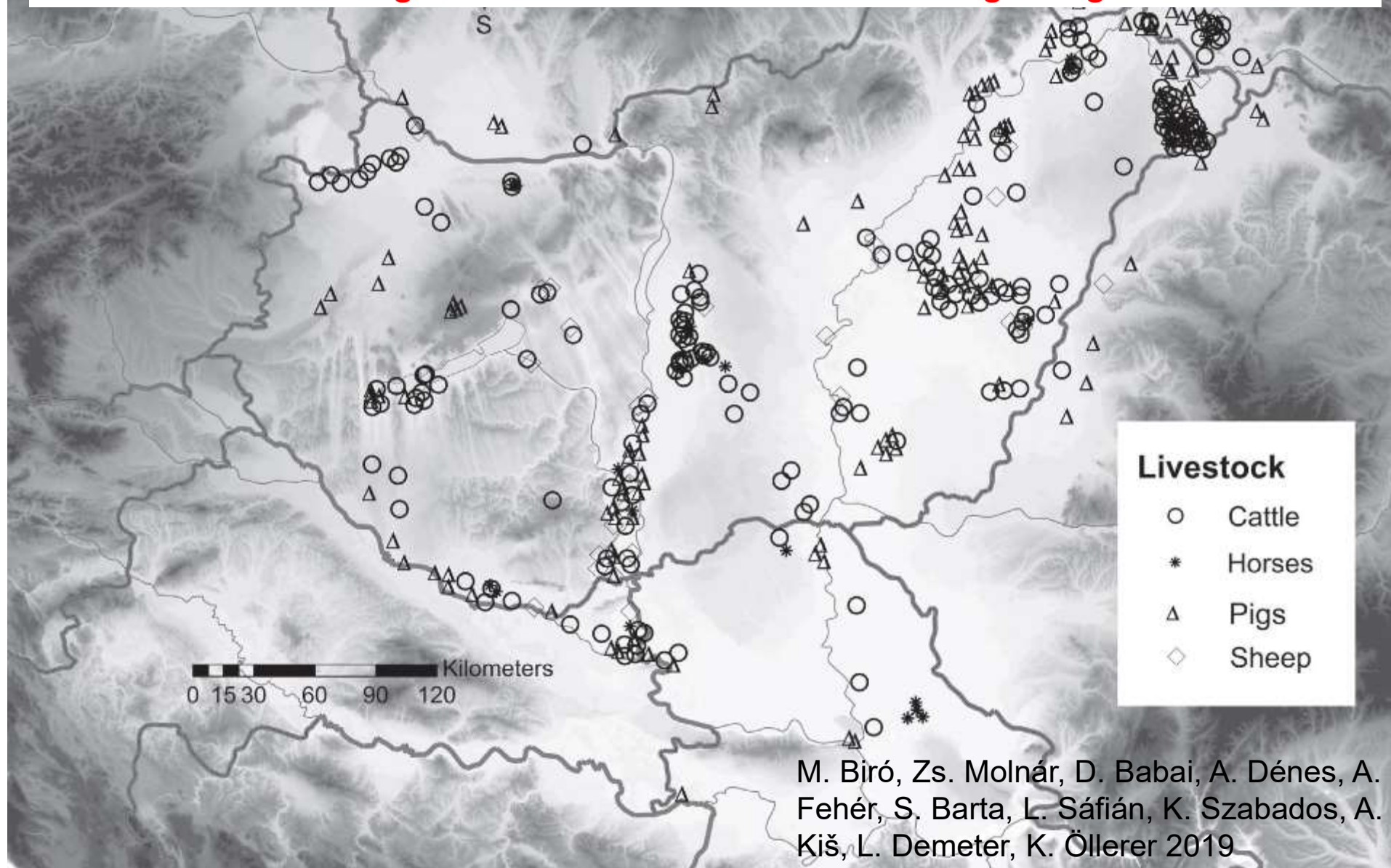

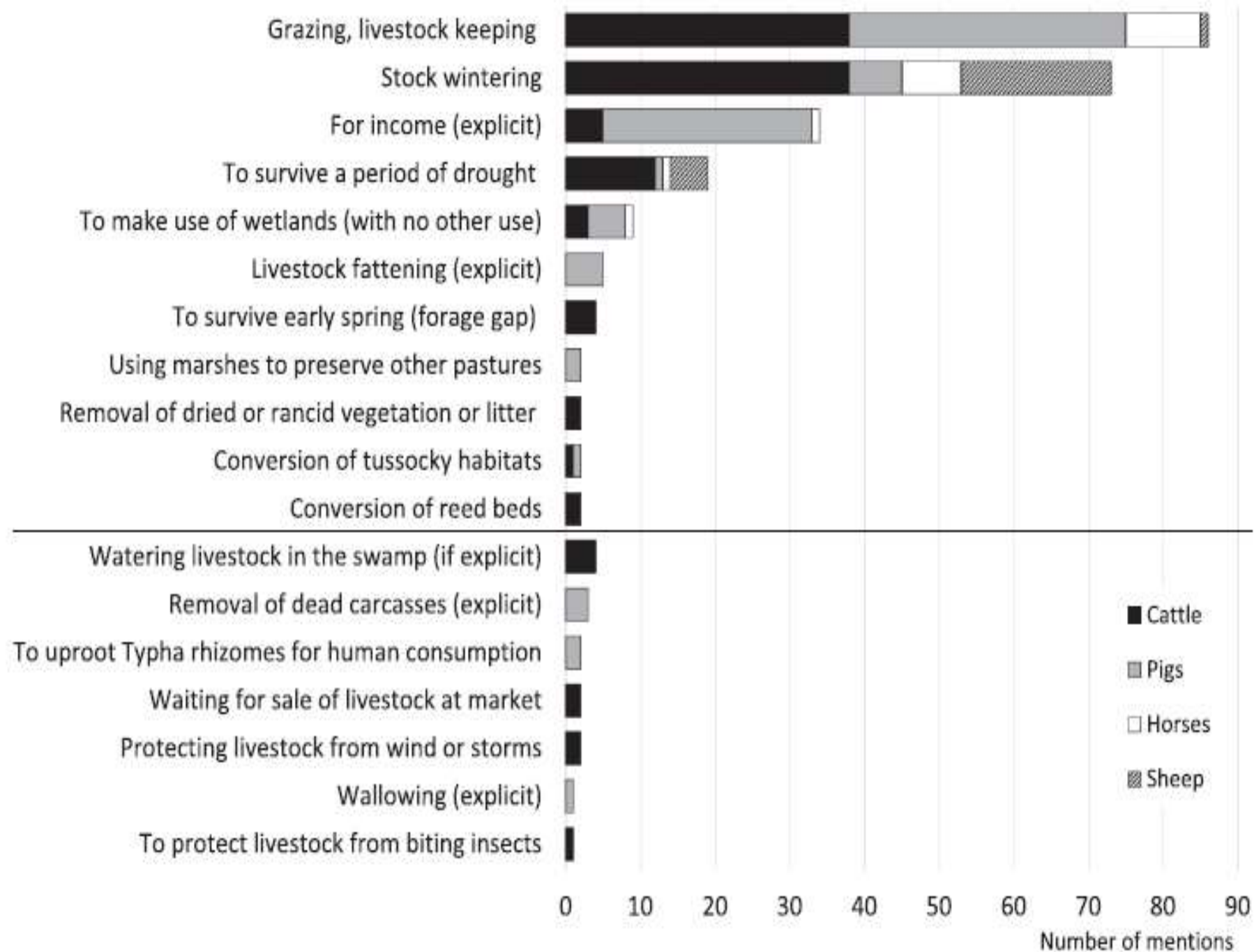

**A hagyományos ökológiai tudás az innovatív természetvédelem szolgálatában:
A mocsári legeltetés újraértelmezése**
*Reviewing historical traditional knowledge for innovative conservation
management: A re-evaluation of wetland grazing*

M. Biró, Zs. Molnár, D. Babai, A. Dénes, A. Fehér, S. Barta, L. Sáfian, K. Szabados, A. Kiš, L. Demeter, K. Öllerer 2019

Szervezettség *Organizations*

Barazilian Resource Centre for Indigenous Knowledge
Centre for Advanced Research on Indigenous
Knowledge Systems, India

Centre for Indigenous knowledge in farm and
Infrastructure management, Nigeria

...

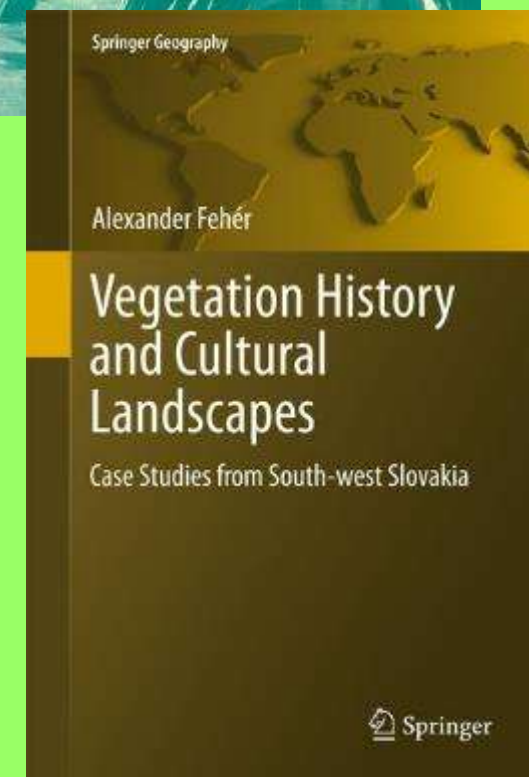
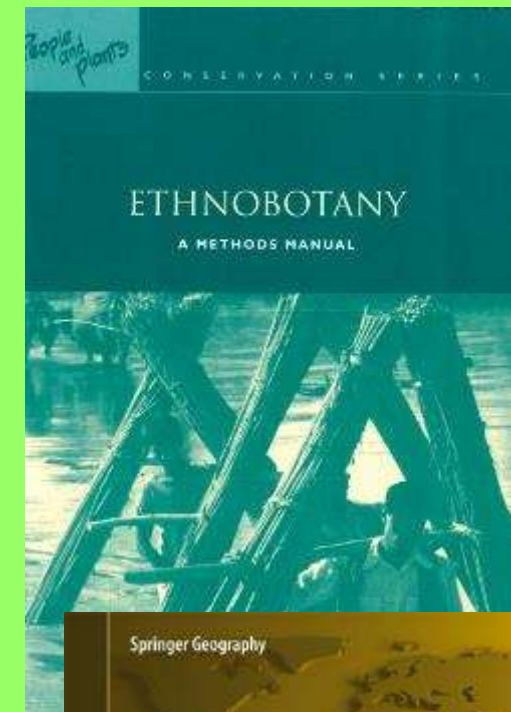
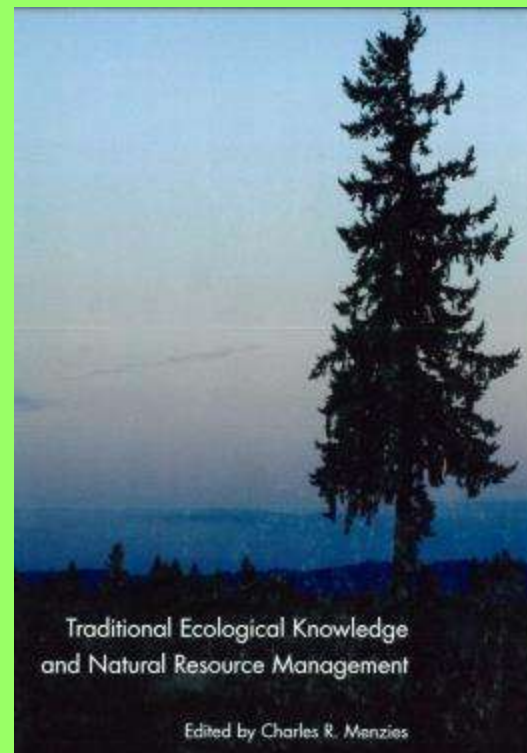
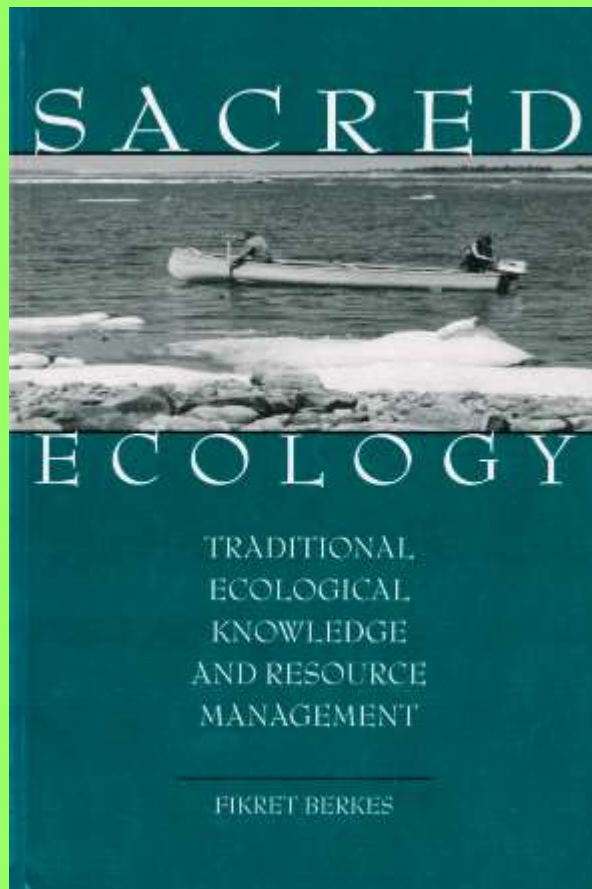
Interinstitutional Consortium for Indigenous
Knowledge, USA

Elliniko Resource Centre for Indigenous Knowledge,
Greece

...

Kiadványok *Publications*

HÖT Nyitra – *TEK Nitra* 2016, 2017, 2018 ... 2019

Ha valahol elakadunk, vissza kell térni a gyökerekhez ...
Missing the way, let's go back to the roots ...

Köszönöm!

Thank you!